

# Omek

Emor 5786

2026. április 30.

V. évfolyam, 24. szám

## Szent emberek és a Név Szentsége

A múlt héten ezt olvastuk a Tórából:

„Beszélj Izrael fiainak egész gyülekezetéhez, és ezt mondd nekik: szentek legyetek, mert Szent vagyok Én, az Örökkévaló Istenetek.” (19:2)

Ez volt a „kakukktójtás” hetiszakasz, hiszen míg a 3. könyv a kóhénok kiemelkedéséről szól, itt egész Izrael szentsége a cél.

Ezen a héten pedig ezt olvassuk:

„És ne szentségtelenítsék meg Szent Nevemet, és meg fogok szentelődni Izrael fiai között. Én vagyok az Örökkévaló, a ti megszentelőtök.” (22:32)

Ez a kétféle szentség a Talmud tükrében azonban igen különböző. Míg az elsőt egyáltalán nem is említi, a másodikra (*kidus Hásém* – a Teremtő Nevének megszentelése) éppen túl sokféle példát ír, több helyen:

**példamutató, nyilvános viselkedés, önfeláldozás, közösségen való imádkozás, belső kísértés legyőzése.**

Rási magyarázata szerint a közös nevező mindezekben: mások ösztönzése a jóra.

Ez az átfogó észrevétel pedig azt is megmagyarázza, hogy mi a kapcsolat az előző hetiszakasz szentség-fogalmával. Annak ellenére, hogy a szentség elkülönést jelent, paradox módon elkülönülni is igazán csak együtt tudunk. Ha segítjük, ösztönözzük és folyamatosan erősítjük egymást.

### IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

**Kiadó:** Bét Jehuda Közösség

**Székhely:** 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

**Felelős kiadó-szerkesztő:**

Szántó-Várnagy Binjomin

**Lapterv:** Novák Tamás

**Borítókép:** Pixabay

**Terjesztés:** Vida Ákos

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

**Csatlakozz az OMEK támogatói**

**köréhez!** Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

## Szentté válik-e a mártírhalált halt bűnös?

Közismert törvény, hogy a kohén még a mai időkben sem mehet temetőbe, nem teheti saját magát tisztátalanná.

A *Zohár* (3:88b) szerint a kohénnak a Szentély felépülésétől független szentsége van, a holttestnek pedig olyan tisztátalansága, tisztátalan szelleme, amitől a kohénnak minden időben óvakodnia kell.

Kivételt képez e szabály alól, ha a saját legközelebbi hozzátartozóinak adja meg a végtisztességet:

„Mondd el a kohénoknak, Áron fiainak, és mondd el nekik, hogy lélek által ne tisztátalanítsák meg magukat **népükben**. Hanem csak a rokonuknak, aki közel van hozzájuk: anyjának, apjának, fiának, lányának és testvérének.” (Mózes 3., 21:1-2)

De mit jelent az, hogy a „**népükben**”? Hol más-hol is kellene „megtisztátalanítaniuk” (azaz eltemetniük) a halottjukat, mint a népében?

A Talmud érdekes következtetést tanul ebből a szóból:

„Ráv Semájá tanította: azt hihetnénk, hogy még akkor is tisztátalanná teheti magát, ha eltávoztak a szülei a közösség útjaitól? A Tóra azt mondja: '**népükben**' – csak akkor, ha a népük cselekedeteit követik.” (Szanhedrin 47a)

A kohén tehát nem temetheti el azt a közvetlen hozzátartozóját, aki a zsidó vallást, közösséget elhagyta.

Az idézett tágabb talmudi szakasz [szugja] egy másik fontos elvét is érinti a hetiszakaszunknak:

„És ne szentségtelenítsék meg Szent Nevemet, és meg fogok szentelődni Izrael fiai között. Én vagyok az Örökkévaló, a ti megszentelőtök.” (Mózes 3., 22:32)

Ez a *kidus Hásém* – a Teremtő Nevének meg-

szentelésének parancsolata. Több lehetséges értelmezést is ír a Talmud, hogy ez mit is jelent a gyakorlatban.

Ezek közül talán a legismertebb, amikor az ember feláldozza saját magát, inkább meghal, csak nehogy megszegje a három főbűn egyikét: vérontás, bálványimádás, tiltott szexuális kapcsolatok (ld. *Szanhedrin* 74a).

Amennyiben ez a nyilvánosság előtt történik, az *kidus Hásém*nek számít:

„Mindenki, akiről úgy áll, hogy inkább haljon meg, csak ne szegje meg [jéhárég veál jáávor], és meghal, és nem szegi meg, az megszentelte a Teremtő Nevét.

Ha ez tíz zsidó jelenlétében történt, akkor megszentelte a Teremtő Nevét a sokaságban, ahogyan Dániel, Chananja, Misáél és Ázárjá, és Rabbi Akiva és tanítványai (ld. *Dániel* 3:20, 6:17, *Peszáchim* 50a).

Ők a királyság áldozatai [hárugé málchut], akiknek a szintjénél nincsen magasabb.” (Rámbám, *Jeszodé háTorá* 5:4)

E fogalom alapján merül fel a kérdés, hogy mi a helyzet azokkal, akik erőszakos halál áldozatává válnak, anélkül, hogy önként választották volna. Vajon ez is *kidus Hásém*?

**És mi a helyzet, ha az áldozat életében egyáltalán nem élt példás életet? A mártírhalál vajon mindezt „felülírja”?**

De mindenekelőtt azt tisztázzuk, hogy ezt egyáltalán miért fontos megtudni. Vajon van ennek gyakorlati jelentősége egyáltalán?

Egyszerű beszélgetésekben az szokott felmerülni, hogy vajon mondhatunk-e rosszat az áldozatokról? Mondhatjuk, hogy a bűneik miatt haltak meg? A Tóra vajon nem tartja bűnnek az „áldozat hibáztatását”?

Ennél gyakorlatiasabb kérdés, hogy ha az illető olyan súlyos bűnt követett el korábban, ami

miatt a halacha tiltja az eltemetését, akkor vajon a mártírhalál felmentést ad-e ez alól?

Kezdjük Rámbám fent idézett soraival, mely szerint „a királyság áldozatai” a túlvilágon elérik a létező legmagasabb szintet. Ha ez valóban a mártírhalál eredménye, akkor akár független is lehet az áldozat előéletétől.

Rámbám törvényének azonban nem ez az egyszerű olvasata. Ott kifejezetten olyan emberről beszél, aki saját szabad akaratából döntött a mártírhalál mellett. Törvényének forrása a Talmud alábbi szakasza:

„A királyság áldozatainak [háruge málchut] senki sem állhat a határaiban [senki nem kerülhet közel hozzájuk a túlvilágon].

És kik ők? Talán Rabbi Akiva és társai? Vajon nekik csupán ennyi lenne az érdemük? Hanem Lod mártírjai.” (Peszáchim 50a)

Amint a háttértörténetből kiderül, Lod mártírjai maguk vállalták a mártírhalált a közösség megmentése érdekében. A szabad választás tehát elengedhetetlen feltételnek tűnik ahhoz, hogy valaki az ő szintükre kerülhessen.

Az ennek látszólag ellentmondó talmudi szugja Ábájé és Rává vitája, melyet részben fentebb már idéztünk a kohén kapcsán, aki nem temetheti el vétkes rokonát.

Ábájé azt akarta bizonyítani ebből a tanításból, hogy a halál önmagában – megtérés nélkül – nem hoz engesztelést a vétkes számára. Rává erre azt felelte, hogy különbség van erőszakos halál és természetes halál között. Az ő értelmezése szerint az erőszakos halál áldozatai különleges érdemben részesülnek:

„Így van írva: 'Zsoltár Ászáftól. Isten, népek jöttek az örökségébe, tisztátalanná tették szent csarnokodat. **Szolgáid** tetemét az ég madarainak adták eledelül, **jámboraid** testét a föld vadjának.'

Kik a 'szolgáid' és kik a 'jámboraid'? Nemde a 'jámboraid' valóban jámborok, míg a 'szolgáid'

azok, akik eredetileg megérdemelték büntetésüket, és amikor meghaltak, 'szolgáid'-nak neveztetnek?” (Szanhedrin 47a, Zsoltárok 79:1-2 alapján)

Rává szerint a halál nemcsak hogy engesztelést hoz a vétkes számára, hanem az áldozat egyenesen a Teremtő szolgájának neveztetik! Ráadásul a talmudi szövegkörnyezetből az is kiderül, hogy mindez megtörténhet anélkül, hogy tesuvát [megtérést] csinált volna a halála előtt.

Ábájé ezt persze nem fogadja el, hiszen az ő világlátásának homlokegyenest ellentmond. Rává egyedülálló zsoltárértelmezését azonban nem utasítja vissza, hanem épít arra: amennyiben a kivégzés a Tóra alapján történt, akkor az engesztelés is csak a megtérés által lehetséges.

**Ha azonban a királyság áldozatáról [háruge málchut] van szó, akkor őt valóban súlyos igazságtalanság érte, így az „automatikus engesztelés” megtörténik.**

Mindebből az következik, hogy mind Ábájé, mind Rává szerint igenis lehetséges, hogy az erőszakos halál áldozata engesztelést nyer evilági vétkeiért. A fentebb ígért különleges jutalom azonban („senki nem állhat a határaikban”) továbbra sem vonatkozik rájuk.

Rává feltevése azonban továbbra is furcsa: hogyan lesz a korábban gonosz emberből az Örökkévaló „szolgája”, pusztán a halála érdemében?

Pontosan ezt a talmudi vitát idézte a Chátám Szofer akkor, amikor egy temetéssel kapcsolatos kérdést intéztek hozzá (JD 333). Egy zsidót erőszakos módon meggyilkoltak, és a helyi lakosokban az merült fel, hogy egy külön parcellába temessék, az alábbi talmudi helyre hivatkozva:

„Mióta lerombolódott a Szentély, annak ellenére, hogy a Szanhedrin megszűnt, a négyféle kivégzés nem szűnt meg. [...]

Aki kövezést érdemel, leesik a tetőről, vagy egy vad-

állat tapossa halálra.

Aki égetést, az tűzbe esik, vagy kígyó marja meg.

Aki kard általi halált, **az átadatik a királyságnak, vagy banditák támadják meg.**

Aki fojtást, az vízbe fullad, vagy a tüdejét támadja meg egy betegség.” (Szanhedrin 37b)

A helyiek érvelése szerint az a tény, hogy a zsidó áldozatot megtámadták, bizonyítja, hogy bűnös volt, megérdemelte, és ezen az alapon akarták megtagadni tőle a tisztességes temetést – annak ellenére, hogy konkrét bűnről nem volt tudomásuk.

Ezt az érvet a *Chátám Szofer* visszautasítja, mondván, hogy az a tény, hogy az illető erőszakos halált halt, önmagában még nem bizonyítja a gonoszságát.

Mindez azért megdöbbenő, mert egészen idáig pontosan az ellenkezőjét tanultuk:

**az erőszakos halál nemhogy nem bizonyítja az áldozat gonoszságát, hanem éppen eltörli azt!**

Ebből az látszik, hogy a két talmudi szakasz között ellentmondás van. A *Chátám Szofer* döntésében elfogadja Rává érvét, hogy az erőszakos halál engesztelést hoz. Az ő esetében

## Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 18:24 és 19:37 között.

**Szombat kimenetele**: 20:49.

**Péntek este** 18:00-tól Kábálát Sábát.

**Szombat reggel** 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus.

A *Smá Jisráelt* olvassuk el legkésőbb *szombat reggel* 9:03-ig.

**Hétfő este (május 4.) Lág BáOmer a Bét Jehudával!**

Várunk mindenkit a *Rumbach* udvarán este 8-tól 10-ig!

**Hétköznap délutáni tanulások** hétfőtől csütörtökig 18:30-kor, a Nagy Fuvaros utcai zsinagógában, a délutáni ima előtt, valamint online: <https://t.me/betjehuda>.

## Sábát sálom! Gut sábesz!

1 Érvelése közben hoz egy történetet a *Széfér Chászidim*ből (223.), melyben igenis eltemettek egy bűnöst a mártírok közé. Ezek azonban megjelentek álomban, és kérték, hogy távolítsák őt el onnan. Ez a történet éppen ellentmondani látszik Rává elméletének, hiszen a mártíroknak nem hozott megnyugvást az, hogy a bűnöst is velük együtt ölték meg.

azonban olyan emberről volt szó, akinél nem világos, hogy volt-e egyáltalán súlyos bűne<sup>1</sup>.

A kérdéssel, hogy mi történjen azzal a hitetlennel, aki mártírhalált hal, *Remo* is foglalkozik a *Sulchán Áruch*ban:

„Vannak, akik azt mondják, hogy egy hitetlen, akit a bálványimádók megöltek, meggyászolhatjuk. [...] Mások szerint azonban ne gyászoljuk meg – és ezt a véleményt követjük.” (JD 340:5)

Az egyik legfontosabb magyarázó, a *Sách*, vitatja ezt a döntést, mondván, hogy meg kell gyászolni az illetőt, hiszen láttuk a Talmudban, hogy az erőszakos halál engesztelést hoz.

Azonban azt is láttuk, hogy a Talmud más helyein jóval szigorúbb véleményt találunk. Rává véleménye egyedülállóan magas szintre emeli a „bűnös mártírt” – ez a hozzáállás nem tükröződik sem a *Rámbám*, sem a *Remo*, sem a *Chátám Szofer* szavaiban.

**Összességében elmondhatjuk, hogy a mártírhalál engesztelést hozhat, a magasabb szintű dicsőség eléréséhez azonban nem elég magasztos módon meghalni, hanem az életet is a Tóra szerint kell leélni.**